

ABY WSZYSTKO GRAŁO

Remont plebanii, niejako sprowokowany powstaniem świetlicy dla dzieci w dolnych kondygnacjach budynku, spowodował, że wcześniejsze nasze plany związane z gruntownym remontem organów przesunęły się na później.

Przy okazji musieliśmy zmienić całe centralne ogrzewanie i odnowić wszystkie pomieszczenia, które zamieszkuje skądinąd piętnastoletni proboszcz. (Skorzystała na tym

kuchnia, kancelaria, pokój gościnny i inne pokoje znajdujące się na tym piętrze). Szczęśliwie zakończyliśmy ten remont, więc pora wrócić do wcześniejszych ustaleń i spróbować powalczyć o nasz instrument, który jak się państwo dowiedzą z pism konserwatora i osób znających się na rzeczy, zajmuje czołowe miejsce wśród podobnych na terenie całego Pomorza. Perspektywa festiwalu organowych zapewne będzie także atrakcyjna dla naszej miejscowości, która przecież leży na trasie krzyżujących się komunikacyjnych szlaków.

Bobolickie organy zostały wpisane do rejestru zabytków ruchomych, dlatego też staraliśmy się w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego o dotację. Niestety nasz wniosek został odrzucony. Od Konserwatora Zabytków otrzymaliśmy na ten cel 17 tyś. pln i także z budżetu gminy 10 tyś. Do tego dołączamy prawie 17 tyś. specjalnie dodatkowo złożonych ofiar od naszych parafian. Jesteśmy niezmiernie wdzięczni tym instytucjom jak również wszystkim ofiarodawcom, chociaż cały remont, jak to wynika z załączonego kosztorysu, wyniesie ponad 140 tyś pln. Ponieważ harmonogram prac rozłożony jest na dwa etapy powinniśmy pod względem finansowym dać sobie z tym radę. By zobrazować tematykę przedsięwzięcia dołączam niektóre dokumenty, które zgromadziliśmy. Będą to kosztorysy remontu instrumentu i szafy organowej oraz opinia pani konserwator zabytków. Prezbiterium kościoła to centralne miejsce sakrum i o to zadbałszy ostatnimi czasy. Jednak bardzo podobnym miejscem jest chór, który przez muzykę i śpiew dopełnia to wszystko co się dzieje na ołtarzu. Są to relacje, które się nawzajem uzupełniają i może dzięki temu jesteśmy bliżej tego „który to wszystko tak wspaniale urządził”.

Odsyłam do lektury dokumentów czekając na państwa opinie na ten temat.

-1-

Program i kosztorys inwestorski prac rekonstrukcyjnych i konserwatorskich przy organach w kościele parafialnym p.w. Wniebowzięcia NMP w Bobolicach

Opis instrumentu:

Organy o pierwotnym wyposażeniu, posiadające dużą wartość historyczną. Zbudowane w 1886 roku przez firmę Barnima Griineberga ze Szczecina, sygnowane jako op. 469. Są jednym z największych zachowanych instrumentów tej firmy o trakturze mechanicznej-stożkowej na terenie Pomorza. Reprezentują one cechy niemieckiego romantycznego instrumentu w zakresie dyspozycji głosów i charakteru brzmienia. Organy wyposażone są w mechaniczną - stożkową trakturę. Stół gry posiada dwie klawiatury ręczne oraz klawiaturę nożną. Dyspozycja instrumentu to 21- głosów labialnych, 9 w I manuał, 7 w II manuał oraz 5 - w pedale. Do unikatowych należy klarnet labialny w zespole brzmieniowym II manuału. Układ zasilający instrument w sprężone powietrze wyposażony jest w miech wielofałdowy, oraz wentylator elektryczny umiejscowiony z tyłu za instrumentem. Obecnie obiekt jest w złym stanie technicznym. Szczególnym problemem jest szybko postępująca dewastacja części drewnianych, spowodowana przez szkodniki drewna. Dotyczy to zwłaszcza piszczałek drewnianych, z których już ok. 25 % nie nadaje się do dalszej eksploatacji i winny być zrekonstruowane. Piszczałki metalowe są dobrze zachowane, braki występują w głosach Mixtur 4 fach - brak IV rzędu i Rauschquinte 2 2/3' brak rzędu kwinty.

Parafia pw. WNMP w Bobolicach

ORGANY

Instrument ogólnie jest bardzo zanieczyszczony i nosi ślady wielu uszkodzeń oraz niefachowych napraw. Dużą wartość ma też obudowa obiektu z neogotyckim prospektem.

Dyspozycja:

I Manual:	II Manual	Pedał
Bordun 16	Geig. Principal 8'	Violonbass 16'
Principal 8'	Rohrfloete 8'	Subbass 16'
Hohfloete 8'	Aeoline 8'	Principalbass 8'/Lieblich Gedact 87
Yiola di Gamba 8'	Salicional 8'	Cello 8' /Principalbass 87
Gedact 8'	Flauto amab. 4'	Bassfloete 8'
Octave 4'	Fugara 4'	
Rohrfloete 4'	Labial klarinette 8'	
Rauschquinte 2 2/3'		
Mixtur 4 fach		

Program prac:

1. Wykonawca przed rozpoczęciem prac, winien uwzględnić wszystkie informacje historyczne dot. warsztatu organmistrzowskiego Barnima Griineberga - budowniczego przedmiotowych organów i stosowanych w nim rozwiązań konstrukcyjnych oraz przedstawić szczegółowy zakres i harmonogram planowanych etapów robót.
2. Demontaż wszystkich elementów instrumentu i ich oczyszczenie.
3. Dezynsekcja elementów drewnianych poprzez nasączenie płynem owadobójczym, w tym podłogi pod instrumentem
4. Remont systemu powietrznego - miecha i drewnianych kanałów
5. Remont wiatrownic
6. Remont i rekonstrukcja brakujących lub uszkodzonych elementów traktury

Parafia pw. WNMP w Bobolicach
ORGANY

klawiaturowej i rejestrowej.

7. Remont klawiatur ręcznych oraz rekonstrukcja klawiatury pedałowej.
8. Naprawa istniejących i rekonstrukcja brakujących piszczałek metalowych.
9. Naprawa i rekonstrukcja zniszczonych przez owady piszczałek drewnianych
10. Uzupelnienie porcelanek z nazwami głosów według oryginalnej trzcionki na manubriach rejestrowych

11. Remont obudowy II manualu i mechanizmu żaluzji

12. Remont ławki dla organisty

13. Intonacja i strojenie.

Kosztorys:

1.	Oczyszczenie mechaniczne	- 2 500.00 zł.
2.	Dezynsekcja	- 2 500.00 zł.
3.	Remont miecha	- 4 000.00 zł.
4.	Remont kanałów powietrznych	- 2 000.00 zł.
5.	Remont wiatrownic	- 16 000.00 zł.
6.	Remont i częściowa rekonstrukcja traktury	- 5 000.00 zł.
7.	Remont klawiatur ręcznych	- 2 500.00 zł.
8.	Rekonstrukcja klawiatury pedałowej	- 1 500.00 zł.
9.	Remont szafy II Manualu i żaluzji	- 1 500.00 zł.
10.	Uzupelnienie 3 porcelanek na manubriach rejestrowych	- 300.00 zł.
11.	Naprawa istniejących i rekonstrukcja zniszczonych piszczałek	- 40 000.00 zł.
12.	Rekonstrukcja brakujących piszczałek głosów	
	Rauschquinte 2 2/3' Mixtur 4 fach	- 4 000.00 zł.
13.	Remont ławki dla organisty	- 500.00 zł.
14.	Intonacja	- 12 600.00 zł.
15.	Strojenie	- 2 100.00 zł.
16.	Transport	- 6 000.00 zł.

Całkowity koszt prac organmistrzowskich: 103 000.00 zł. Cena z VAT 22% 125 660.00 zł.

Prace realizowane in situ, oraz w zakładzie organmistrzowskim. Zgodnie z powyższym wyszczególnieniem prac, koszt napraw, rekonstrukcji i konserwacji organów wyniesie 125 660.00 złotych, który obejmuje wszelkie koszty związane z realizacją prac /materiały, transporty, robocizna/.

Koszalin, 5.11.2008 r.

dr Bogdan Narloch

Członek Diecezjalnej Komisji Śpiewu, Muzyki Kościelnej i Instrumentów Muzycznych

KOSZTORYS WYKONANIA PRAC KONSERWATORSKICH I RESTAURATORSKICH PRZY PROSPEKCIE ORGANOWYM WRAZ Z SZAFĄ z XIX w. Z KOŚCIOŁA PW. WNIĘBOWZIĘCIA NMP W BOBOLICACH

Wycena obejmuje wykonanie prac zgodnie z przedstawionym programem. Przygotowana została na podstawie obmiarów obiektu według cennika **ZASADY WYNAGRADZANIA ARTYSTÓW PLASTYKÓW KONSERWATORÓW-RESTAURATORÓW DÓBR KULTURY** z listopada 2000 roku, który został opublikowany w *Biuletynie Informacyjnym Konserwatorów Dzieł Sztuki*, nr 1, 2001, s. 117-127.

Za stawkę podstawową przyjęto wysokość średniego miesięcznego wynagrodzenia za II kwartał 2008 r., wynoszącą 2951,36 zł. Dla prospektu z szafą organową przyjęto stopień rewaloryzacji równy 10%.

Wysokość stawki za konserwację drewnianych elementów płaskich i konstrukcyjnych wynosi 0,17% - 1,26% stawki podstawowej za 1 dm².

Przy wycenie prospektu organowego z szafą przyjęto 0,17%, czyli 5,02 zł za 1 dm², co przy powierzchni 3380 dm² i stopniu rewaloryzacji 1 daje kwotę 16 967,60 zł.

ŁĄCZNY KOSZT WYKONANIA PRAC KONSERWATORSKICH PRZY SZAFIE ORGANOWEJ WYNOSI: 16 967,60 zł (brutto)

(słownie: szesnaście tysięcy dziewięćset sześćdziesiąt siedem złotych 60/100)

Lp.

Przeznaczenie kwoty

wycena

1

Całkowity koszt robocizny

11 755,68 zł

2

Koszt materiałów

rozpuszczalniki, żywica - impregnat, żywica epoksydowa z utwardzaczem, zaprawa, farby, werniks, m

3 200 zł

3

Koszt dokumentacji konserwatorskiej

400 zł

4

Podatek

161 1,92 zł

ŁĄCZNIE

16 967,60 zł

dyplomowany konserwator

dział sztuki

MARCIN FAUSEK

Proponowany program prac konserwatorskich

- **opis i dokumentacja fotograficzna stanu zachowania szafy organowej przed konserwacją**
- **mechaniczne i chemiczne oczyszczenie z zabrudzeń powierzchniowych**
- **usunięcie pozostałości przemalowań metodami mechanicznymi i chemicznymi**

- dezynsekcja poprzez iniekcję i kilkakrotne pędzlowanie drewna
- impregnacja osłabionych i uszkodzonych przez owady drewnianych elementów dekoracyjnych (będzie wykonywana tylko w przypadku silnie zniszczonych elementów, które nie mają wpływu na akustykę instrumentu)
- rekonstrukcja brakujących elementów drewnianych oraz metalowych detali (zamki, zawiasy)
- montaż poluzowanych i zrekonstruowanych elementów
- scalenie kolorystycznie uzupełnionych i zrekonstruowanych elementów drewnianych
- nałożenie werniksu
- dokumentacja powykonawcza z przebiegu prac konserwatorskich

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Szczecinie **Delegatura w Koszalinie** 75-602
Koszalin, ul. Zwycięstwa 125 centrala 0/.../94/ 342 61 47, fax 0/.../94/ 342 70
38ZR/K/402/14/DR/2008
Koszalin, dn.24 listopada 2008r.

ZALECENIA KONSERWATORSKIE określające zakres i sposób realizacji planowanego zadania, tj. konserwacji **ORGANÓW** wraz z **PROSPEKTEM** i **SZAFA ORGANOWĄ** stanowiących element wyposażenia kościoła parafialnego pw. **Wniebowzięcia NMP w BOBOLICACH** (gmina Bobolice, powiat Koszalin, woj. zachodniopomorskie) Zalecenia wydaje się na podstawie art. 27 *Ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (Dz.U. Nr 162 z 2003r., póź. 1568 z

późn. zm.) na wniosek (data wpływu 19.11.2008r.) Rzymskokatolickiej Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Bobolicach w związku z zamiarem podjęcia przez Parafię prac konserwatorskich przy organach wraz z prospektem i szafą organową w kościele parafialnym pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Bobolicach oraz zamiarem występowania przez Parafię o dotacje na te prace.1) **Ogólna ocena sytuacji obiektu.**Wnioskowane do konserwacji neogotyckie organy wraz z prospektem i szafą organową z 1886r. powstałe w warsztacie Barnima Griineberga ze Szczecina, sygnowane jako op. 469, są jednym z największych zachowanych instrumentów tej firmy o trakturze mechanicznej-stożkowej oraz jednym z najbogatszych brzmieniowo instrumentów organowych na terenie Pomorza. Stanowią one również najcenniejszy element wyposażenia kościoła pw. Wniebowzięcia NMP w Bobolicach **objęty rejestrem pod numerem B-76 decyzją z dn. 29.08.2008r.**, a zarazem element jednolitego stylowo, kompletnie zachowanego, neogotyckiego XIX-wiecznego wyposażenia tegoż kościoła, **planowany z uwagi na swe walory muzyczne do użytkowania podczas dorocznych Międzynarodowych Festiwali Organowych** po wykonaniu przy nim niezbędnych prac konserwatorskich.pPoza organami na wyposażenie kościoła w Bobolicach składają się obiekty neogotyckie: ołtarz główny z płaskorzeźbionymi przedstawieniami Chrystusa Zmartwychwstałego i symboli Eucharystycznych, ambona, chrzcielnica, empory organowa i empory boczne, ławki wraz z przedpiersiami, feretrony, krzyż ołtarzowy, okucia drzwiowe oraz trzy dzwony w tym dwa spżowe, neogotyckie z firmy Voss & Sohn ze Szczecina i komplet potężnych neogotyckich witraży figuralnych: Dobry Pasterz, Wniebowstąpienie i Narodzenie Jezusa.**Od chwili swego powstania organy nie były poddawane specjalistycznemu kompleksowemu remontowi**, dokonywano w nich jedynie sporadycznych, niefachowych napraw, nie przeprowadzano dezynsekcji. Parafia nie podejmowała się tych prac z uwagi na ich o znaczny koszt - Parafia posiada dokumentację kosztorysową na kompleksową konserwację tego instrumentu wraz z jego obudową.2) **Opis obiektu.****Przedmiotowe organy reprezentują cechy niemieckiego romantycznego instrumentu w zakresie dyspozycji głosów i charakteru brzmienia. Dyspozycja instrumentu to 21 głosów** labialnych, 9 w I manuale, 7 w II manuale oraz 5 w pedale. Stół gry posiada dwie klawiatury ręczne oraz klawiaturę nożną. Nad II manuałem umieszczona jest tabliczka porcelanowa wykonawcy, powyżej niej pulpit, a po bokach w trzech pionowych rzędach rozmieszczone są manubria o toczonej uchwytych z porcelanowymi płytkami i czarnymi napisami. Układ zasilający instrument w sprężone powietrze wyposażony jest w miech wielofałdowy oraz wentylator elektryczny umiejscowiony z tyłu za instrumentem. Sam instrument usytuowano na drewnianej emporze nad głównym wejściem do kościoła, przy czym szafa organowa przylega do zachodniej ściany kościoła.Prospekt pięcioosiowy, dwukondygnacyjny, jest prospektem grającym. Płaszczyzny piszczałkowe posadowione są na wysokiej płycinowej podbudowie stanowiącej kondygnację dolną z centralnie wbudowaną szafką gry zamykaną

dwuskrzydłowymi drzwiczkami. Górna kondygnacja składa się z trzech wystających znacznie do przodu wielobocznych wież piszczalkowych, z których boczne wsparte są na wolnostojących słupkach oraz oddzielających je płaszczyzn pośrednich. Piszczalki prospektowe umieszczone są w każdym boku wielobocznych wież, oddzielonym kolumnienką wspierającą ostrołukowe zwieńczenie wykroju poszczególnych płaszczyzn. Układ otworów labialnych poziomy, jedynie w płaszczyznach pośrednich i w centralnej płaszczyźnie środkowej wieży - w formie rozwartego kąta. Wieże zwieńczone są bogato zdobionymi koronami z palmetami, formami cztero- i trójlistnymi oraz motywem liści dębu.3) **Przedstawienie stanu obiektu - ocena zasadności podjęcia prac**

konserwatorskich. Ogólny stan organów i szafy organowej w kościele w Bobolicach należy określić jako stan zagrożenia, wykluczający ich aktualne użytkowanie oraz wciąż się pogłębiający. Instrument przez wiele lat był sprawny i grający, od jakiegoś czasu jednakże jest nieczynny z uwagi na porażenie przez drewnojady - już ok. 25% piszczalek drewnianych jest porażonych w stopniu wykluczającym ich dalsze użytkowanie. Natomiast dobrze zachowane są piszczalki metalowe. Braki występują w głosach Mixtur 4 fach - brak IV rzędu i Rauschquinte 2 2/3" brak rzędu kwinty. Całość instrumentu jest zakurzona oraz nosi ślady wielu uszkodzeń i niefachowych napraw. **Jednakże większość z elementów traktury, po impregnacji i naprawie będzie mogła być nadal eksploatowana, a wiec stan instrumentu umożliwi pełne przywrócenie mu dawnej świetności, daje szansę na pełne odrestaurowanie.** Szafa organowa również wykazuje liczne drobne mechaniczne uszkodzenia: przetarcia i złuszczenia oraz ubytki w dekoracji snycerskiej. Wszystkie elementy drewniane są podobnie jak instrument zagrożone z uwagi na atak drewnojadów oraz zabrudzone powierzchniowo, lokalnie niedoczyszczone z dawnych olejnicowych przemalowań oraz od wewnątrz lokalnie zachlapanie białą farbą. **Wobec przedstawionego wyżej stanu dalsze zachowanie obiektu jest zagrożone. Zaniechanie prac remontowych niechybnie skutkować będzie stopniową degradacją instrumentu i nieodwracalnym zniszczeniem jego oryginalnych elementów. Jego walory estetyczne, historyczne i użytkowe są w chwili obecnej znacznie obniżone i zagrożone.**4) **Zalecenia**

konserwatorskie (określenie sposobu korzystania z zabytku, jego zabezpieczenia i wykonania prac konserwatorskich, a także dopuszczalnych zmian, które mogą być wprowadzone w tym zabytku). **Wobec powyższego stanu obiektu stwierdza się konieczność pilnego przeprowadzenia następujących zabiegów konserwatorskich:** w zakresie prospektu: opis i dokumentacja fotograficzna przed konserwacją, mechaniczne i chemiczne oczyszczenie z zabrudzeń powierzchniowych oraz usunięcie pozostałości przemalowań, dezynsekcja poprzez iniekcję i pędzlowanie, impregnacja wzmacniająca uszkodzonych przez owady elementów dekoracyjnych, rekonstrukcja brakujących elementów drewnianych oraz metalowych detali (zamki, zawiasy), montaż poluzowanych i zrekonstruowanych elementów, scalenie kolorystyczne uzupełnionych i zrekonstruowanych elementów drewnianych, położenie warstwy zabezpieczającego werniksu, dokumentacja

powykonawcza; w zakresie instrumentu: demontaż, oczyszczenie wszystkich elementów instrumentu, chemiczna dezynsekcja drewnianych elementów instrumentu oraz podłogi pod instrumentem, remont systemu powietrznego - miecha i drewnianych kanałów, remont wiatrownic, remont i rekonstrukcja brakujących lub uszkodzonych elementów traktury klawiaturowej i rejestrowej, remont klawiatur ręcznych oraz rekonstrukcja klawiatury pedałowej, naprawa istniejących i rekonstrukcja brakujących piszczałek metalowych, naprawa i rekonstrukcja zniszczonych przez owady piszczałek drewnianych, uzupełnienie porcelanek z nazwami głósów według oryginalnej czcionki na manubriach rejestrowych, remont obudowy II manuału i mechanizmu *zaluzji*, remont ławki dla organisty, intonacja i strojenie. **Zasadne jest jednoczesne prowadzenie prac dotyczących remontu instrumentu z pracami konserwatorskimi dotyczącymi szafy**, a zwłaszcza z ich oczyszczeniem i dezynsekcją, z uwagi na zagrożenie ponownym atakiem mikrobiologicznym drewnianych elementów będącego w wyniku tych prac po konserwacji instrumentu. **Ogólne wytyczne:**- wszelkie instalacje, zwłaszcza elektryczne oraz ewentualne grzewcze w kościele powinny być prowadzone z dala od zabytków ruchomych- w przypadku wprowadzania ogrzewania kościoła należy pamiętać o nie umieszczaniu źródeł ciepła w bezpośrednim sąsiedztwie zabytków ruchomych oraz o niedopuszczaniu dobowych wahań temperatury i wilgotności - ogrzewanie w przypadku tak bogatego drewnianego, polichromowanego wyposażenia jest niezwykle groźne dla jego zachowania i z tych względów należy *zmyślać* do utrzymywania we wnętrzu kościoła stałych, niezmiennych warunków klimatycznych- kościół powinien być wyposażony w dobre zabezpieczenia mechaniczne przed kradzieżą- w kościele powinien znajdować się sprzęt gaśniczy zgodnie z warunkami przeciwpożarowego zabezpieczenia obiektów **Wskazane postępowanie do bieżącej pielęgnacji zabytku zarówno przed, w trakcie, jak i po konserwacji:**- wskazane jest, by właściciel zabytku regularnie, przynajmniej raz w roku na wiosnę sprawdzał jego stan, zwracając uwagę na wszelkie niepokojące sygnały- bieżącego oczyszczania z kurzu należy dokonywać jedynie w miarę potrzeby, na sucho, bez użycia środków chemicznych i nie doprowadzając do zarysowania powierzchni (tj. np. nie ściereczkami, a szczotkami o miękkim włosiu przeznaczonymi do delikatnego usuwania; kurzu)- wszelkie inne zabiegi należy powierzać uprawnionym konserwatorom- nie należy dopuszczać do samodzielnego „odnawiania”, przemalowywania obiektów albowiem zabiegi takie nie ratują, a pogarszają stan zabytku ruchomego oraz podrażają; ewentualne koszty jego przyszłej konserwacji- niedopuszczalne jest umieszczanie na obiektach kabli, gwoździ, pinesek, dekoracji, naczyń z wodą, pylących kwiatów, źródeł ognia w postaci świec itp.- należy dążyć do utrzymywania stabilnych dobowych i rocznych warunków w miejscu przechowywania drewnianych zabytków polichromowanych **Realizacja powyższych**

zaleceń zapewni zahamowanie procesów destrukcji, zabezpieczeni* obiektu oraz zgodne z technologią i techniką oryginału przywrócenie mu walorów estetycznych, historycznych, artystycznych i użytkowych - **będzie służyć zachowaniu i wyeksponowaniu substancji zabytkowej w/w obiektu.** Prowadząc prace konserwatorskie **należy powierzać je osobom z odpowiednimi kwalifikacjami** (dyplom uczelni wyższej z zakresu konserwacji zabytków o odpowiednie; specjalizacji - w tym przypadku malarstwo i rzeźba polichromowana dla prospektu oraz organmistrzostwo dla instrumentu). **Na prace należy uzyskać pozwolenie Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków** podając w pisemnym wniosku: program i zakres prac, termin ich rozpoczęcia i zakończenia, dane udokumentowane kwalifikacjami wykonawców, szczegółów } program prac wraz z podaniem proponowanych do zastosowania materiałów i metod konserwatorskich. **Poszczególne etapy prac**, od przekazania przed demontażem, poprzez zaawansowania w trakcie realizacji, aż po końcowy odbiór po montażu, **powinny być przyjmowane komisyjnie z udziałem przedstawiciela WUOZ oraz ewentualnego nadzorującego ustanowionego przez właściciela zabytku dla nadzoru nad pracami.** **Prace należy udokumentować** w formie powykonawczej dokumentacji konserwatorskiej (opisowo - fotograficznej) przekazywanej właścicielowi zabytku oraz WUOZ, a w trakcie prac prowadzić dziennik prac konserwatorskich. Podsumowanie. Wnioskowane do konserwacji organy wraz z prospektem z kościoła »w. Wniebowzięcia NMP w Bobolicach bezwzględnie wymagają pilnego przeprowadzenia pełnego programu konserwatorskiego i restauratorskiego z uwagi na stwierdzony dla nich stan zagrożenia, przy czym zabiegi te należą do prac i skomplikowanym charakterze. Wnioskowane przez Parafię prace przy w/w obiektach są konieczne do przeprowadzenia i zgodne z art. 77 cyt. Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Niniejszymi zaleceniami Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator zabytków potwierdza zasadność pilnego podjęcia prac konserwatorskich restauratorskich przy wyżej wymienionym obiekcie z uwagi na przedstawione jego wartości historyczne, artystyczne i użytkowe oraz jego obecny stan zachowania. **Z up-ZACHODNIOPOMORSKIEGO WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTEKÓW** Kierownik Delegatury w Koszalinie